

УДК: 811.161.2'373

DOI 10.31652/2521-1307-2020-31-89-96

**ЕПІТЕТ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В МЕЖАХ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО Й АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ «ЧАС»
(НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ПИСЬМЕННИКІВ
ВІННИЧЧИНИ ХХ СТОЛІТТЯ)**

Алла Горобець

Вінницький національний аграрний університет

Україна, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, 21008

e-mail: allagor1992@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7186-6782

Статтю присвячено аналізу епітетних конструкцій у складі лексико-семантичного й асоціативного поля «час» у мовотворчості письменників Вінниччини ХХ століття. Подано тлумачення терміна «епітет», визначено основні підходи до його сприйняття. Проаналізовано традиційні й оказіональні епітетні конструкції.

Окреслено структуру епітетів: поняття і його характеристика, означення, побудоване на основі образу. Схарактеризовано подвійні епітетні конструкції, які ґрунтуються на поєднанні несумісних ознак темпоральної номінації на основі колористичних характеристик, смакових, тактильних відчуттів, емоційно-почуттєвої сфери людини, її психофізичного стану чи ознак зовнішності.

Визначено семантичні типи епітетних конструкцій із ядерною лексемою «час», що в досліджуваному контексті має різні значення: періоди історії, періоди життя окремої людини. Виявлено основні функції епітетів – естетичну (орнаментальну), експресивну, посилювальну і функцію виділення основної ознаки.

Ключові слова: епітет, лексико-семантичне поле, асоціативне поле, темпоральність, художні засоби.

ЭПИТЕТ КАК ВЫРАЗИТЕЛЬ ТЕМПОРАЛЬНОСТИ В ПРЕДЕЛАХ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКОГО И АССОЦИАТИВНОГО ПОЛЯ «ВРЕМЯ» (НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ПИСАТЕЛЕЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ ХХ ВЕКА)

Алла Горобець

Винницкий национальный аграрный университет

Украина, г. Винница, ул. Солнечная, 3

e-mail: allagor1992@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7186-6782

Статья посвящена анализу эпитетных конструкций в составе лексико-семантического и ассоциативного поля «время» в языкотворчестве писателей Винницкой области ХХ века. Представлены толкования термина «эпитет» и определены основные подходы к его восприятию. Детально проанализированы традиционные и окказиональные эпитетные конструкции.

Очерчена структура эпитетов: понятие и его характеристика, определение, построенное на основе образа. Схарактеризованы двойные эпитетные конструкции, основанные на сочетании несовместимых признаков темпоральной номинации на основе

колористических характеристик, вкусовых, тактильных ощущений, эмоционально-чувственной сферы человека, его психофизического состояния или признаков внешности.

Определены семантические типы эпитетных конструкций с ядерной лексемой «время», что в исследуемом контексте имеет разные значения: периоды истории, периоды жизни отдельного человека. Обнаружены основные функции эпитетов: эстетическая (орнаментальная), экспрессивная, усилительная и функция выделения главного признака.

Ключевые слова: эпитет, лексико-семантическое поле, ассоциативное поле, темпоральность, художественные средства.

**EPITHET AS A REPRESENTATIVE OF TEMPORALITY WITHIN THE
BOUNDARIES OF THE LEXICO-SEMANTIC AND ASSOCIATIVE FIELD "TIME"
(ON THE LANGUAGE MATERIAL OF ART WORKS OF THE VINNYTSA
REGION WRITERS OF THE XX CENTURY)**

Alla Horobets'

Vinnitsia National Agrarian University
3 Soniachna St., Vinnitsia, Ukraine
e-mail: allagor1992@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7186-6782

The article reveals the analysis of epithet constructions in the lexical-semantic and associative field "time" on the basis of the language of prose works of Vinnitsia writers of the XX century: "Four Fords", "Human Blood is not Water", "Truth and Guilt" by M. Stelmakh, "An Unusual Find in an Old House, or the Life of a Hindu Tia" by V. Kobets, "Time of Pedestals" by L. Pastushenko, "Black Earrings" by V. Zemlyak, "Pain and Anger", "Village Teachers" , "In the Grove the Sun Bloomed", "School Bread" by E. Hutsalo, "One Night after the War" by A. Zviryk.

The purpose of the article is to define the concept of "epithet", analysis of epithet constructions in the language of fiction of Vinnitsia writers of the twentieth century, their importance in the perception of temporal categories. Achieving the goal requires solving **the main tasks**: to trace the structural features of epithet constructions in the studied texts; to determine the main functions inherent in epithets to denote temporal concepts; to find out the peculiarities of the perception of temporal concepts expressed by the figurative semantics of epithet constructions.

Methods. Observation of linguistic material, descriptive, techniques of functional-semantic and contextual analysis.

Results. The article provides an interpretation of the concept of "epithet" and identifies the main approaches to its understanding. Traditional and occasional epithet constructions are analyzed in detail. It is determined that most of the epithets within the lexical-semantic and associative field "time" are occupied by occasional epithets, which are based on the author's expression of figurative associations and the formation of figurative meanings based on the author's personal experience and imagination. No less vivid are the epithets that were formed on the basis of the use of folk motifs, so they are called traditional epithets.

The structure of epithet constructions is defined: the concept and its characteristics, the definition constructed on the basis of an image. Characteristic of the analyzed texts are double epithet constructions, which are based on a combination of incompatible features of temporal nomination hinged on color characteristics, taste, tactile sensations, a person's emotional sphere, their psycho-physical condition or appearance with a temporal concept.

Different semantic types of epithet constructions with the nuclear token "time" are analyzed and defined, which in the studied context has different meanings: periods of history, periods of life of an individual, etc.

In terms of the use of epithet constructions in the language of literary texts, the main functions of epithets are revealed: aesthetic (ornamental), which predominates in literary language, as well as expressive, amplifying and the function of highlighting the main feature. Since one of the main features of written speech is the monologue nature of the utterance, with the help of apt epithets writers achieve subconscious communication with the reader.

Originality. *Within the lexical-semantic and associative field "time" structural types of double epithet constructions, in particular antonymous ones, are distinguished, which are divided into two types: 1) antonymous epithet constructions, in which different temporal concepts are opposed; 2) antonymous epithet constructions in which features are opposed. The semantic features of temporal epithets within the core of the lexical-semantic field "time" are determined separately.*

Conclusions. *Epithets denoting temporality were widely used by writers of the Vinnytsia region of the twentieth century, resorting to the creation of images of a traditional nature (appeal to folklore motifs) and occasional (supplemented by the result of the author's imagination). Occasional epithets in the studied works of art are mainly based on the figurative transfer of signs 1) psycho-physical condition of man, human and animal appearance, emotional and sensory spheres (anthropomorphic signs), 2) natural-climatic, weather conditions (natural signs) and 3) moods, which predominate in a certain period of history and clearly express the day, which is described in the text (historical features) on the basis of temporal concepts: seasonal nominations, names of parts of the day, short periods of time (hour, minute), months, etc. The variety of epithets, the main part of which is the nuclear token time, impresses with the ambiguity and variety of expression of semantic nuances through skillful selection of artistic meanings: close, sweet, stormy, which correspond to different tactile, taste characteristics and signs of rapid movement. The concept of double epithet constructions is singled out, within which the definition of the concept of antonymous epithet constructions is given (on the material of the studied texts to denote temporal concepts).*

Key words: *epithet, lexical-semantic field, associative field, temporality, artistic device.*

Постановка проблеми. У межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» великого значення набувають художні засоби, які додають звичній текстовій інформації експресивності й допомагають досягти максимальної взаємодії з емоційно-почуттєвою сферою реципієнта. На нашу думку, з-поміж художніх засобів на особливу увагу заслуговують епітети, оскільки виділяючи головну ознаку й образно характеризуючи темпоральне явище, вони здатні якнайповніше відобразити глибинне значення часових понять, про які йдеться в художньому тексті. Особливістю темпоральних епітетів є те, що вони позначають найбільш абстрактне і найбільш суперечливе поняття, усім добре відоме і водночас досить суб'єктивне. Досліджуваний матеріал дає підстави стверджувати, що значна частина епітетних конструкцій ґрунтується на схожих образних системах, що найімовірніше об'єднує письменників Вінниччини ХХ століття в ментальну єдність. Це свідчить або про схоже авторське бачення темпоральності, або про те, що всі письменники розраховували на спільну читацьку аудиторію. У будь-якому разі епітетні конструкції в межах часових понять потребують детального лінгвістичного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Епітети як виразні художні засоби досліджують здебільшого в літературознавстві. З лінгвістичного погляду епітет вивчали

О. Волковинський (структуру епітетів) [2], В. Жирмунський (теоретичне обґрунтування терміна «епітет») [3], М. Сапун (види епітетів) [4] та ін. Проте на мовному матеріалі художніх творів письменників Вінниччини в межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» епітети є недостатньо вивченими, що й зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті полягає у визначенні поняття «епітет», аналізі епітетних конструкцій у мові художньої прози вінницьких письменників ХХ століття, окресленні їхньої стилістичної значущості у сприйнятті темпоральних категорій.

Реалізація мети потребує розв'язання таких **завдань**:

- простежити структурні особливості епітетних конструкцій у досліджуваних текстах;
- визначити основні функції, властиві епітетам на позначення часових понять;
- з'ясувати особливості сприймання часових понять, виражених образною семантикою епітетних конструкцій.

За **матеріал дослідження** правлять прозові твори «Чотири броди», «Кров людська – не водиця», «Правда і кривда», «Велика рідня» Михайла Стельмаха, «Незвичайна знахідка в старій хаті, або Житіє «індуса» Тія» Василя Кобця, «Час п'єдесталів» Леоніда Пастушенка, «Чорні сережки» Василя Земляка, «Біль і гнів», «Сільські вчителі», «У гаї сонце зацвіло», «Шкільний хліб» Євгена Гуцала, «Однієї ночі після війни» Анатолія Звірика.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. До визначення категорійного статусу епітета здавна зверталось чимало дослідників. Аристотель тлумачив сутність епітета як «прикрашальне слово», визначаючи основні його функції: орнаментальну й акцентуації головної ознаки [1, с. 76]. Сучасні мовознавці витлумачують термін «епітет» здебільшого традиційно, як наявність «ситуативно-оказіонального поєднання означення та означуваного, що завдяки дуальній організації приводить до художнього взаємозбагачення поняття та його прикмети» [2, с. 272].

Академічний тлумачний словник української мови подає таке визначення поняття «епітет»: «художнє означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії» [5, с. 484]. В. Жирмунський зазначає, що термін «епітет» має два значення. У широкому значенні епітет – будь-яке визначення, один із прийомів поетичного стилю, а у вузькому – це «слово або кілька слів, доданих до звичайної назви предмета, для того щоб посилити його виразність, наголосити на одній з ознак в предметі – на тій, яку в конкретній ситуації важливо висунути на передній план, рекомендувати особливій увазі читача» [3, с. 69].

Розглядаючи архітектоніку й образне наповнення епітетних конструкцій, О. Волковинський визначає епітетну конструкцію як перцептивно-композиційну єдність за ознакою вираження цілісної мовленнєвої форми, яка має впорядкований звуковий і словесний матеріал, а також як явище «активізованої апперцепції», яка через значне емоційно-змістове наповнення виходить за межі перцепції [2, с. 273]. Загалом до епітетної структури входить здебільшого означення (якість, ознака, характеристика) та означуване (предмет, поняття, явище).

Епітети на позначення темпоральності у мовотворчості вінницьких письменників ХХ століття ґрунтуються на тісному взаємозв'язку семантичних відношень: з одного боку, семантика природних явищ, погодних ознак: *ледь розквітлої юності, зоряні вечори: Жаль було цієї ледь розквітлої юності* (Стельмах, Чотири броди, с. 297); *Куди тепер залетіли і де поділися голуби й голубочки, що стрічали тут зоряні вечори і перше кохання?* (Стельмах, Правда і кривда, с. 17), а з іншого – антропоморфних характеристик, виражених

особливостями характеру або зовнішніх ознак вікових періодів: *гордої молодості, шалена ніч: Тепер ми з вами поговоримо в іншому місці, хоча мені жаль вашої гордої молодості* (Стельмах, Чотири броди, с. 91); *Шалена ніч [ураган]* (Трублаїні, З півночі мчав ураган, с. 407). Влучне використання антропоморфних і природничих епітетів на позначення темпоральності дає змогу авторам досліджуваних художніх текстів відтворити тісний взаємозв'язок людини з довкіллям, її духовно-психічного стану з відтінками пір року, частин доби, погодними умовами тощо, зокрема за такими характеристиками:

- смаковими: *Я, звісно, знаю, що кожна людина має солодкий час любові* (Стельмах, Чотири броди, с. 240); *Та солодкий час швидко минається, а приходять реальність, від якої нікуди навіть на коні не втечеш* (Стельмах, Чотири броди, с. 240);

- дотиковими: *Холодний світанок застав цих людей* (Трублаїні, Лахтак, с. 258);

- колористичними (кольори й відтінки): *Виціловує її уста, брови, очі, що тепер тримають у собі не синю вечорину, а втемнілу печаль віків* (Стельмах, Чотири броди, с. 248); *От і наближається він із синьої ночі, з місячної дрімоти, чи з метелиці, чи з років...* (Стельмах, Чотири броди, с. 110); *Глуна ніч* (Стельмах, Велика рідня, с. 499); *Це ті перлові світанки, коли ти вже з росою і косариками вижинаєш посивіле жито* (Стельмах, Правда і кривда, с. 112); *У нас на Поділлі криги розбиває блакитноокий березень* (Стельмах, Чотири броди, с. 43); *Вона таки попала не в зелену весну, коли зозуля кує літа босоногим дівчаткам* (Звірик, Однієї ночі після війни, с. 113).

Кожна з названих груп епітетів має певні особливості, оскільки ґрунтується на окремому спектрі образної семантики. Деякі з аналізованих епітетних конструкцій є фразеологізованими і ґрунтуються на фольклорних мотивах: *темна ніч* – неосвічений, неписьменний (про людину): *Темна ти ніч, темне село* (Стельмах, Чотири броди, с. 148); *чорний день* – у переносному значенні позначає поняття скрутних обставин, проте на основі асоціативних перетворень виражений колористичним означенням *чорний*, який символічно відтворює біль, ніч, п'ятому, смуток, страх: *От я й бажаю приплисти до свого тихого берега, щось збудувати на ньому про чорний день, для себе...* (Стельмах, Правда і кривда, с. 326).

Найактивніше лексему *вечір* письменники-подоляни поєднують з означенням *синій*: *Знову згадалося, як ішли синього вечора через луги* (Гуцало, Шкільний хліб, с. 242), а іноді цей прикметник повторюють двічі: *синій-синій*, імовірно, на основі зорового сприймання сутінків, пор.: *Якось синього-синього вересневого вечора він поспішав до неї з робітфаку* (Стельмах, Чотири броди, с. 10).

Епітетну конструкцію *рожева задумана година*, виявлену в аналізованих текстах, можна зіставити з часом мрійливості молодої людини, дещо наївної у своїх мріях, оскільки семантика рожевого кольору виражає мрійливість, ніжність, юність, а також недосвідченість і схильність до помилкових уявлень про навколишню дійсність, пор.: *Над серпневим мовчазним степом з густого призахідного різнобарв'я ткалась і курилась ота рожева задумана година, яку добрі люди називають – ще не вечір, але вже й не день* (Стельмах, Чотири броди, с. 70).

Іноді автори художніх творів удаються до простішого шляху передавання кольору або відтінку, торкаючись асоціацій із кольором або відтінком певних продуктів харчування. Зокрема, епітет *молочний день* у реченні *Надворі – молочний день: білі, пухкі хмари вкутали небо, плывуть і наче не плывуть* (Гуцало, Біль і гнів, с. 171) ґрунтується на асоціативних перенесеннях ознаки відтінку білого кольору на колір неба, зягнутаго темно-білими хмарами.

Як зазначає М. Сапун, широке використання епітетів у художніх творах зумовлене потребою в образній характеристиці певної реалії, наданні їй експресивності й виділенні ознак, помічених автором на інтуїтивному рівні [4, с. 248]. Дослідниця виділяє традиційні епітети (грунтуються на прикметниково-іменниковому поєднанні, що виражає народні означення, фольклорні мотиви) та okazіональні (доповнені авторськими характеристиками), серед яких епітети, які характеризують явища й об'єкти живої природи; епітети, які образно передають елементи психічного стану людини; епітети, які виражають реалії людського життя і часові відрізки, а також колористичні епітети [4].

Як засвідчує обстежений матеріал, епітети, які використано на позначення часових відрізків, надають додаткової експресивності й образності семантиці інших елементів, пов'язаних із темпоральністю, оскільки вони побудовані за асоціативною моделлю: риса характеру, стан, настрої – темпоральна номінація: *лиха година* (домінантне поєднання), *прикра година*, *добрий вечір*, *лютю зиму*, *непевна хвилинка*, *спокійне дитинство*, *роботяща весела весна*, *світанки молоді й щасливі*, *вечори замислені й печальні*, *щасливої години*, *тривожні години*, *тиху*, *лагідну осінь*. Напр.: *Скільки того незвичного є на світі, що не цінуєш у щоденні, а потім зупиняєшся перед ним у **прикру чи лиху годину*** (Стельмах, Дума про тебе, с. 370); *Хай його **лиха година** розпитує* (Стельмах, Чотири броди, с. 248); *Була в мене **лиха година**, а зараз ще гірше...* (Стельмах, Чотири броди, с. 493); *Куди ж вас несе **лиха година**?* (Стельмах, Чотири броди, с. 488); *Настав **лихий рік*** (Стельмах, Чотири броди, с. 51); *Голодний, Оксаночко, як вовк у **лютю зиму*** (Стельмах, Чотири броди, с. 328); *Перед очима коливалась і коливалась **роботяща весела весна*** (Стельмах, Велика рідня, с. 424); *Якими виростуть оці діти, що не знали **ясного, спокійного дитинства**?* (Гуцало, Біль і гнів, с. 244); ***Добрий вечір** добрим людям, – приємною міддю загучало вітання вершника* (Стельмах, Чотири броди, с. 71); ***Світанки** у вас **молоді й щасливі**, бо **вечори замислені й печальні*** (Гуцало, У гаї сонце зацвіло, с. 139); *Він теж чекав тієї **щасливої години*** (Земляк, Чорні сережки, с. 300); *У думках перебирає **тривожні години**, коли він з партизанського лісу навідувався до Бондарів, і ті без нарікання ділили з ним хліб і сіль, сподіваючись на краці часи* (Стельмах, Кров людська – не водиця, с. 62–63).

У художньому просторі ХХ ст. важливого значення набуває прикметник *тихий*, що в темпоральному плані характеризує мирний період, коли людина почувається спокійною і захищеною, а не цілковиту тишу впродовж усієї осені. Пор. у реченні *Найбільше любить **тиху, лагідну осінь**, чії свічки поволі догорають, випинаючи над землею чорні, обгорілі тнотики гілок* (Пастушенко Л., Час п'єдесталів, с. 29) автор указує на скороминучість осінньої пори, підсилюючи виклад образом *чорні обгорілі тнотики гілок*, і через семантику кольору (*чорні*) і стану (*обгорілі*) наголошує не лише на тому, що минає осінь, а й на тому, що завершується спокій.

Серед аналізованих речень помічаємо яскраві зразки використання подвійних епітетів: *ясного, спокійного дитинства, світанки молоді й щасливі, вечори тривожні й печальні*, де посиленою експресивною ознакою темпоральності є однорідні епітети. В досліджуваних художніх текстах трапляються також антонімічні епітетні відношення, які виявляють себе двобічно: як образні звороти, які виражають протиставлення ознак того самого темпорального явища: *Стояли **погожі і страшні дні*** (Кобець В., Незвичайна знахідка в старій хаті, або Житіє «індуса» Тія, с. 152) і як образні звороти, що є протиставленням самих явищ, через що й ознаки набувають рис протиставлення: *На шальках пам'яті заходила **сумирна минушина і кривава сьогоднішність*** (Стельмах, Дума про тебе, с. 265); *На човнику принесли його в ту **страшну ніч**, а тепер прийшов **страшний день***

(Стельмах, Чотири броди, с. 483). Як засвідчує обстежений матеріал, у художній літературі Вінниччини ХХ ст. переважають однорідні епітети, натомість менш уживані епітети з антонімічними відношеннями у їхній структурі цілком реалізують посилювальну й орнаментальну функції навіть шляхом поодинокого їхнього використання, адже досить влучно актуалізують контрастні характеристики предмета чи явища.

До складу епітетних конструкцій темпорального змісту досить часто входить ядерна лексема *час*. На означення часу подільські письменники минулого століття добирали прикметники *нелегкий, тісний, мирний, страчений, бурхливий, тяжкий, неспокійний, непевний, суєтний, солодкий*. Усі вони послужили яскравим виразником доби, у яку довелося жити літературним героям і самим письменникам, або ж виразником певних особистих моментів у житті персонажів. Деякі з поширених конструкцій набули фразеологізованого вигляду й стали *традиційними*, напр.: *мирний час, тяжкий час, нелегкий час, неспокійний час, непевний час*: *Не раз у мирний час Лаврін бачив цього старого вулика* (Стельмах, Чотири броди, с. 509); *Ловив [рибу] тихцем у мирний час* (Стельмах, Чотири броди, с. 426); *І досі в негоду стогнуть оці береги, бо тяжкий час ходив по них і втиснув свої сліди у пам'яті землі* (Стельмах, Чотири броди, с. 198); *Неспокійний час: вовки в лісах завелись* (Стельмах, Велика рідня, с. 382); *Теж не позаздриш собі у цей непевний суєтний час, бо ж хіба тепер вгадаєш, чиї зорі вийдуть на небо* (Стельмах, Велика рідня, с. 35). Відтак, ці епітетні конструкції не є витвором уяви письменника, а «списані» з реалій тогочасного життя. Вони мають здебільшого негативний емоційний відтінок, сповнені смутку і тривоги, непевності й хвилювань. Звичною характеристикою традиційних епітетів є перенесення ознаки «настрій», характерної для людей, що проживали в певний історичний період, на сам період.

Поряд із традиційними епітетними конструкціями на позначення ядра лексико-семантичного й асоціативного поля «час» є *оказіональні* епітети, які створюють новий образ темпоральності в історії художньої літератури: *тісний час* (образ тісного часу утворений на основі перенесення ознаки ув'язнення, позбавлення волі на період, який це ув'язнення, найімовірніше, охопить у житті персонажа), *страчений час* (образ утворений шляхом перенесення ознаки репресій і масових смертей ХХ століття на назву всього історичного періоду), *бурхливі часи* (образ бурхливих часів побудований на використанні опосередкованого нагадування про революцію та дві світові війни, які випали на віхи ХХ століття), *солодкий час* (особистий період у житті персонажа, пов'язаний із безтурботним коханням). Пор.: *Ви мені обличте ці штучки – теорію нелегкого часу! Я Вам з нелегкого часу викрою тісний час* (Стельмах, Чотири броди, с. 90); *Коли б тільки можна було повернути страчений час, коли б можна було повернути батька* (Стельмах, Чотири броди, с. 465); *Хто може полічити, скільки в оті бурхливі часи середній районний працівник провів безсонних ночей, витратив свої сили, згубив здоров'я!* (Стельмах, Велика рідня, с. 365); *Та солодкий час швидко минається* (Стельмах, Чотири броди, с. 240).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Епітети на позначення темпоральності досить активні в художніх творах письменників Вінниччини ХХ ст. Автори однаково часто вдаються як до створення образів традиційного (звернення до фольклорних мотивів), так і *оказіонального* (доповнені результатом авторської уяви) характеру. *Оказіональні* епітети в досліджуваних текстах переважно ґрунтуються на образному перенесенні ознак 1) психофізичного стану людини, зовнішності людини і тварини, емоційно-почуттєвої сфери (антропоморфних ознак), 2) природно-кліматичних, погодних умов (природних ознак) та 3) настроїв, які переважають у певний період історії,

характеризуючи добу, яку описують у творі, на ознаки часових понять: сезонних номінацій, місяців, назв частин доби, коротких проміжків часу (година, хвилина) тощо.

Різноманітність епітетів, основним складником яких є ядерна лексема *час*, вражає багатоплановістю вираження семантичних відтінків шляхом майстерного добору художніх означень: *тісний, солодкий, бурхливий*, які співвідносяться з різними дотиковими, смаковими характеристиками й ознаками стрімкого руху. Спостережено також наявність *подвійних епітетних конструкцій*, серед яких виокремлено *однорідні* епітети й *антонімічні* епітетні структури. У дослідженні принагідно зацентовано на функційно-стилістичній значущості темпоральних епітетів, зокрема встановлено, що в контексті прозового художнього твору вони виконують орнаментальну, експресивну, посилювальну функції, а також функцію виділення головної ознаки.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в аналізі лексико-семантичного й асоціативного поля «час» у складі інших художньо-зображальних засобів, активно вживаних у мові творів вінницьких письменників минулого століття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аристотель. Поетика. Київ: Мистецтво, 1967. 134 с.
2. Волковинський О. Епітет як носій та елемент стилю. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2013. Вип. 21. С. 272–277.
3. Жирмунский В. М. Теория литературы. Ленинград : Наука, 1977. URL : <http://www.studfiles.ru/preview/460735> (дата звернення: 12.10.2020).
4. Сапун М. Епітети в системі образних мовних засобів Г. Косинки. *Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / за ред. Г. І. Мартинової*. Вип. 12/13. Черкаси, 2011. С. 248–252.
5. Словник української мови : в 11 томах. Т. 2. 1971. 484 с.

REFERENCES:

1. Arystotel'. Poetyka. Kyuiv : Mystetstvo, 1967. 134 s.
2. Volkovyns'kyu O. Epitet yak nosiy ta element stylyu. *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya: inozemni movy*. Vol. 21. 2013. S. 272–277.
3. Zhyrmunskyy V. M. Teoryya lyteratury. Lenynhrad : Nauka., 1977. URL :<http://www.studfiles.ru/preview/460735> (data zvernennia: 12.10.2020).
4. Sapun M. Epitety v systemi obraznykh movnykh zasobiv H. Kosynky. *Movoznavchyy visnyk: zbirnyk naukovykh prats'*. Vol. 12–13. 2011. S. 248–252.
5. Slovnyk ukraiyins'koyi movy : v 11 tomakh. T. 2. 1971. 484 s.

Горобець Алла Володимирівна, аспірантка кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, асистент кафедри української та іноземних мов Вінницького національного аграрного університету (Україна).

Горобець Алла Владимировна, аспірантка кафедри українського мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, асистент кафедри українського та іноземних мов Вінницького національного аграрного університету (Україна).

Horobets Alla, post-graduate student of the Ukrainian Language Department at Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Assistant of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, National Agrarian University, Vinnytsia (Ukraine).

Стаття надійшла: 12.11.2020

Статтю прийнято до друку: 19.11.2020